

Комунальний заклад вищої освіти
«Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія»
Запорізької обласної ради
Факультет спеціальної освіти та соціально-гуманітарних наук
Кафедра спеціальної освіти

КВАЛІФІКАЦІЙНА (МАГІСТЕРСЬКА) РОБОТА

Особливості використання ігрової терапії в корекційній роботі з дітьми
дошкільного віку із стертою дизартрією

Виконала студентка другого
(магістерського) рівня освіти
групи СОМ(Л)-2

спеціальності 016 Спеціальна освіта

Цурикова Олена Сергіївна

Керівник: Горшкова Г. В.

Рецензент: Пріб Г. А.

Нормоконтроль _____ Анастасія ШТЕПЕНКО

Запоріжжя

2023 р.

РЕФЕРАТ

Магістерська робота: 77 с., 8 табл., 6 рис., 55 джерел.

Мета – визначити вплив засобів ігрової терапії у корекційній роботі на дітей дошкільного віку із стертою формою дизартрії.

Об'єкт дослідження – процес психолого-корекційної роботи з дітьми дошкільного віку із стертою формою дизартрії.

Предмет дослідження – засоби ігрової терапії у психолого-корекційній роботі з дітьми дошкільного віку із стертою формою дизартрії.

Сьогодні переосмислення змісту, методів і форм організації підготовки дітей дошкільного віку із порушеннями мовленнєвого розвитку виходить на перший план і повинно не лише відбуватися на рівні методології, окреслюючи цінності особистісного розвитку, а й скеровуватися в практичну площину, створюючи умови для індивідуалізації корекційно-розвивального навчання, що відповідає провідним положенням Концепції Нової української школи.

Важливою умовою реалізації завдань, спрямованих на підвищення ефективності навчання дітей, є необхідність вчасного виявлення та подолання специфічних передумов, які розглядаються як чинники ризику й можуть провокувати появу різних видів дисграфії. Тяжкість зазначеної мовленнєвої патології пояснюється тим, що за зовнішніми виявами провідних симптомів порушення письма криються глибинні проблеми, спричинені нерівномірністю розвитку вищих психічних функцій.

ІГРОВА ТЕРАПІЯ, КОРЕКЦІЙНА РОБОТА, ДІТИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ, СТЕРТА ДИЗАРТРИЯ.

ВСТУП

Проблема порушення писемного мовлення в дітей дошкільного віку є актуальною, оскільки має негативний вплив не тільки на психічний розвиток та навчання школярів, але й соціалізацію у майбутньому житті. Відповідно до Закону України «Про дошкільну освіту», Концепції Нової української школи визначено мету виховання цілісної особистості, усебічно розвиненої, креативної, здатної вільно спілкуватися рідною мовою, ефективно використовувати здобуті знання, навички, життєві компетентності у майбутньому житті свідомого громадянина держави. У Державному стандарті початкової освіти визначено першою з дев'яти ключових компетентностей вільне володіння державною мовою, що передбачає уміння усно і письмово висловлювати свої думки. В той же час, в Концепції Нової української школи відзначено, що постійно зростає чисельність учнів, яким необхідний комплексний психолого-педагогічний супровід та логопедична корекційна допомога фахівців.

Впровадження Концепції інклюзивної освіти в Україні щорічно збільшує чисельність дітей з особливими освітніми потребами в закладах дошкільної освіти, початковій ланці загальної середньої освіти і вимагає докорінних змін в освітньому процесі та професійній діяльності педагогічних фахівців. Молодший шкільний вік є фундаментальним періодом для формування у дітей базових компетентностей, серед яких чільне місце посідає спілкування українською мовою. Розвиток мовлення в учнів початкової шкільної ланки має статус провідного принципу, який зумовлює компетентнісний підхід до навчання мови. В той же час, формуванню мовленнєвої компетенції в учнів початкової школи, які мають труднощі у навчанні грамоти, не приділено належної уваги у системі освіти.

Вчасне виявлення та успішно проведена корекційна робота з подолання оптико-просторових та графічних помилок в учнів початкової школи є запорукою подальшого успішного засвоєння дітьми шкільної програми.

Дослідженню проблеми порушення писемного мовлення присвячені наукові роботи вітчизняних науковців Є. Соботович та послідовників її школи (О. Гопіченко, Е. Данілавичюте), які виявили специфічні закономірності порушення писемного мовлення з точки зору психолінгвістичного та нейропсихологічного підходів. Науковиці М. Шеремет, Н. Пахомова, Н. Чередніченко дослідили проблему дисграфії з позиції комплексного підходу. Вагомий внесок у вивчення психології породження писемного мовлення, а також у розробку превентивного навчання для успішного оволодіння писемною навичкою внесла В. Тарасун. В науковому доробку вчених – В. Годлевської, Л. Журавльової, Л. Тенцер, Н. Чередніченко окреслено діагностичні методи у виявленні дисграфії та описані засоби корекційного впливу. За редакцією Л. Трофименко була розроблена програма для корекції порушень писемного мовлення дітей дошкільного віку.

На теперішній момент нами не виявлено у вітчизняній літературі достатньої кількості досліджень щодо перевірки корекційних методів і прийомів подолання оптико-просторових та графічних помилок в дітей дошкільного віку, що і стало метою нашого кваліфікаційного дослідження: «Особливості використання ігрової терапії в корекційній роботі з дітьми дошкільного віку із стертою дизартрією».

Мета – визначити вплив засобів ігрової терапії у корекційній роботі на дітей дошкільного віку із стертою формою дизартрії.

Завдання дослідження:

- проаналізувати науково-педагогічну та спеціальну літературу з проблеми дослідження;

- описати методи і прийоми подолання оптико-просторових та графічних помилок у дітей дошкільного віку;
- визначити рівень сформованості навички письма в дітей дошкільної ланки;
- експериментально перевірити ефективність корекційного впливу на подолання труднощів писемного мовлення у дітей дошкільного віку засобом ігрової діяльності.

Об'єкт дослідження – процес психолого-корекційної роботи з дітьми дошкільного віку із стертою формою дизартрії.

Предмет дослідження – засоби ігрової терапії у психолого-корекційній роботі з дітьми дошкільного віку із стертою формою дизартрії.

Методи дослідження: теоретичні (системний аналіз спеціальної педагогічної та психологічної літератури з проблеми дослідження, порівняння наукових поглядів, узагальнення), емпіричні (педагогічний експеримент), статистичні (кількісний та якісний аналіз отриманих даних).

Методологічну та теоретичну основу дослідження становлять: фундаментальні теоретичні положення Л. Виготського та О. Лурія про вищі психічні функції як про складні функціональні системи; теорія мови і мовлення (Л. Виготський, О. Леонтьєв, О. Лурія), теорія мовленнєвої діяльності (О. Корнєв, О. Леонтьєв, Є. Соботович); положення про складну структуру мовленнєвої діяльності (О. Лурія, Є. Соботович, В. Тарасун, М. Шеремет та ін.); диференційований підхід до корекції мовлення дітей із порушенням мовленнєвого розвитку (Р. Левіна, Є. Соботович, В. Тарасун, М. Шеремет та ін.); комплексний підхід до корекції та розвитку всіх компонентів мовлення (Р. Левіна, С. Конопляста, О. Корнєв, О. Мастюкова, Є. Соботович); теоретичні положення про вирішальну роль корекційного впливу на розвиток особистості дитини із психофізичними порушеннями

(Н. Пахомова, В. Синьов, М. Супрун, О. Таранченко, А. Шевцов, М. Шеремет та ін.).

Експериментальна база дослідження: Запорізька загальноосвітня школа І-ІІІ ст. № 66 Запорізької міської ради Запорізької області.

Структура та обсяг магістерської роботи: робота складається зі вступу, двох розділів, висновків та списку використаних джерел (55 найменувань). Містить 8 таблиць, 6 рисунків, загальний обсяг роботи – 77 сторінок, із них основного тексту – 70 сторінок.

ВИСНОВКИ

У теоретичній частині роботи ми описали поняття «стерта форма дизартрії», надали загальну характеристику психофізіологічного розвитку дітей дошкільного віку із стертою формою дизартрії та теоретично дослідили методи ігрової терапії.

Стерта форма дизартрії розглядається як різновид дизартрії – складний симптомокомплекс, що включає порушення м'язового тону артикуляційної мускулатури, обмеження рухливості органів артикуляції, порушення звуковимови, дихання, голосоутворення та потребує тривалої корекції.

У дітей із стертою формою дизартрії, разом із недостатністю звуковимовної сторони мовлення, спостерігаються, зазвичай, нерізко виражені порушення уваги, пам'яті, інтелектуальної діяльності, емоційно-вольової сфери, легкі рухові розлади та сповільнене формування ряду вищих кіркових функцій.

Важливу функцію у розвитку поведінки дошкільника, збагаченні його соціального досвіду, здійснює гра. Багаторазово повторюючи дії з предметами або іграшками, малюк стає спритнішим, винахідливішим, вправнішим, упевненим у своїх діях. Він вчиться спочатку організовувати власну індивідуальну гру, а згодом – гру з ровесниками.

Проаналізувавши науково-педагогічну та спеціальну літературу з проблеми дослідження, а саме наукові розробки зарубіжних та вітчизняних вчених щодо проблеми порушення писемного мовлення дійшли висновку, що вчені вивчають явище дисграфії засновуючись на різних підходах – клініко-психологічному, психолінгвістичному, психофізіологічному, нейропсихологічному та методичному. Погляди науковців на симптоматику і механізм порушення відрізняються і з цим пов'язана різноманітність

класифікацій дисграфії. Слід зауважити, що жодна класифікація не окреслює різнохарактерність поєднань у структурі порушення.

У ході констатувального експерименту на теоретичному підґрунті наукових розробок Н. Чередніченко та Л. Трофименко нами було розроблено комплекс діагностичних вправ на виявлення рівня сформованості зорового гнозису та підбраний текст для списування на виявлення рівня сформованості графічних навичок для 10 дітей зі стертою дисграфією підготовчого класу Запорізької загальноосвітньої школи І-ІІІ ст. № 66 Запорізької міської ради Запорізької області, які брали участь у експерименті на шкільному логопункті. Після констатувального етапу експерименту було виявлено, що сформованість зорового гнозису у відсотковому співвідношенні має такі показники: високий рівень – 20% дітей, середній рівень – 60% дітей, низький рівень – 20% дітей; сформованість графічних навичок має такі показники високий рівень – 10% дітей, середній рівень – 60% дітей, низький рівень – 30% дітей.

Для проведення формувального етапу експерименту на основі досліджених нами у теоретичній частині наукового дослідження доробків вітчизняних вчених Л. Трофименко, В. Годлевської, К. Зелінської-Любченко, І. Олійник, С. Паршук та Н. Чередніченко було укладено комплекси графічних вправ, що розраховані для роботи з дітьми в три логокорекційні етапи. Після проведення логокорекційної роботи з дітьми на матеріалі графічних карток знову були проведені діагностичні дослідження для виявлення рівня сформованості зорового гнозису та графічних навичок.

Проаналізовані нами результати обстеження показали, що сформованість зорового гнозису у відсотковому співвідношенні має такі показники: високий рівень – 80% дітей, середній рівень – 20% дітей; сформованість графічної навички після логокорекційної представлена такими показниками – високий рівень 70% дітей, середній рівень – 30% дітей.

Дані отримані в результаті експериментального дослідження свідчать про високу ефективність використання у логокорекційній роботі графічних вправ для подолання графічних помилок. Показники усіх дітей підвищились на один рівень, діти, що мали граничний показник високого рівня, що наближався до середнього, перед початком роботи підвищили свої показники до стійкого високого рівня.